

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

AGRICULTURAL UNIVERSITY OF ATHENS

Αγροτική Κοινωνιολογία

Θεματική ενότητα 7: Η αγροτική οικογένεια & η εκμετάλλευση 1/3

Όνομα καθηγητή: Χαράλαμπος Κασίμης

Τμήμα: Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Στόχος αυτής της ενότητας είναι να εισάγει τον φοιτητή/τρια στον θεσμό της αγροτικής οικογένειας, στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της σε σχέση με την αστική οικογένεια, στις λειτουργίες της οικογένειας και στην ιδιαίτερη σχέση που έχει η αγροτική οικογένεια με την παραγωγική της βάση που είναι η αγροτική εκμετάλλευση.

Λέξεις κλειδιά

- Αγροτική οικογένεια, λειτουργίες αγροτικής οικογένειας, οικογενειακή εκμετάλλευση, αγροτικό νοικοκυριό, οικογενειακή γεωργία

Τα χαρακτηριστικά της αγροτικής οικογένειας 1/6

A. Η αγροτική οικογένεια

α. Αρχικές έννοιες: Ορισμός των τύπων και λειτουργιών της οικογένειας

1. Η οικογένεια ορίζεται σαν θεσμός ή συχνότερα σαν κοινωνική ομάδα.

- Βάση της οικογένειας αποτελεί η σχέση μέσω γάμου και συγγένειας ή υιοθεσίας. Τα μέλη της οικογένειας ζουν συνήθως μαζί και συνεργάζονται στα πλαίσια ενός κοινωνικά προσδιορισμένου και αναγνωρισμένου καταμερισμού των ρόλων και καθηκόντων.
- Εδώ χρησιμοποιείται ο όρος για τα άτομα με στενούς δεσμούς συγγένειας (γονείς και παιδιά) που ζουν μαζί και διαχειρίζονται μία κοινή οικιακή οικονομία.

Τα χαρακτηριστικά της αγροτικής οικογένειας 2/6

2. Οι τύποι της οικογένειας μπορούν να ταξινομηθούν:
- Σύμφωνα με τον αριθμό των ανθρώπων που ζουν με κάποια σχέση γάμου (μονογαμικός, πολυγαμικός γάμος).
  - Σύμφωνα με την επιλογή συντρόφου (ενδογαμικός, εξωγαμικός κλπ.)

Τα χαρακτηριστικά της αγροτικής οικογένειας 3/6

- Επί πλέον οι διάφοροι τύποι γάμων μπορούν να ταξινομηθούν και σε σχέση με το ποιος αποφασίζει για τον σύντροφο ή και σε σχέση με τα κίνητρα του γάμου (οικονομικά, γόητρο, έρωτας). Εδώ λαμβάνονται υπόψη ζητήματα γοήτρου και εξουσίας στην οικογένεια (πατριαρχική, μητριαρχική) όπως και οι περιπτώσεις κοινωνικά εξισορροπημένων οικογενειών.

Τα χαρακτηριστικά της αγροτικής οικογένειας 4/6

- Η δομή της εξουσίας έχει σχέση και με τον τρόπο κληρονομιάς και τους κανόνες συγγένειας, (πατρογραμμική ή μητρογραμμική οικογένεια) όπως επίσης και με το ζήτημα της κατοικίας (ανδροτοπική, γυναικοτοπική, νεοτοπική)
- Θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε και άλλα κριτήρια για τη διαμόρφωση μιας τυπολογίας οικογενειών αλλά αυτό βασικά εξαρτάται από το σκοπό της γνωστικής ταξινόμησης, (ταξική ή εθνική συσχέτιση).
- 3. Λειτουργίες της Οικογένειας
- Βιολογικές λειτουργίες –
- ο προσδιορισμός της σεξουαλικής σχέσης και αναπαραγωγής

Τα χαρακτηριστικά της αγροτικής οικογένειας 5/6

- Η αγροτική οικογένεια είναι μεγαλύτερη σε μέγεθος απ' ό,τι η αστική οικογένεια.
- Επίσης η παραδοσιακή αγροτική οικογένεια είναι γενικά μία οικογένεια τριών γενεών (πολυγενεακή).
- Ο τυπικός γάμος στον αγροτικό χώρο είναι πατρογραμμικός και μπορεί επίσης να είναι ανδροτοπικός, γυναικοτοπικός ή νεοτοπικός ενώ στη πόλη είναι κυρίως νεοτοπικός.

Τα χαρακτηριστικά της αγροτικής οικογένειας 6/6

- Στον αγροτικό χώρο η επιλογή συντρόφου έχει έντονα στοιχεία ενδογαμίας στα πλαίσια της τοπικής αγροτικής κοινότητας και ο γάμος λαμβάνει υπ' όψη τα οικονομικά πλεονεκτήματα που προκύπτουν στην εκάστοτε περίπτωση.
- Η αγροτική οικογένεια εμφανίζει μεγαλύτερη σταθερότητα και μικρότερο αριθμό διαζυγίων, όπως επίσης πολλά πατριαρχικά στοιχεία.

Οι λειτουργίες της αγροτικής οικογένειας 1/4

Οικονομικές λειτουργίες:

- η εξασφάλιση των μέσων συντήρησης των μελών που δεν μπορούν να τα εξασφαλίσουν από τους δικούς τους πόρους καθώς και η διαχείριση επί πλέον της οικιακής οικονομίας.

Άλλες οικονομικές ή ευρύτερα κοινωνικές λειτουργίες:

- παροχή υλικής και ηθικής ασφάλειας στα μέλη της οικογένειας, μεταβίβαση κληρονομιάς (υλικής, πολιτιστικής) παροχή διευκολύνσεων στα μέλη για το ξεκίνημα στην ιεραρχική στρωματική θέση με βάση το εισόδημα, γόητρο και εξουσία.

Οι λειτουργίες της αγροτικής οικογένειας 2/4

Εκπαιδευτικές λειτουργίες:

- κοινωνικοποίηση και έλεγχος της εκπαίδευσης των παιδιών παρέχοντας τη γνώση που χρειάζονται στη ζωή και εμφυσώντας τους ηθικούς νόμους και αξίες της κοινότητας.

Πολιτιστικές λειτουργίες:

- οργάνωση της διασκέδασης εντός ή εκτός της οικογενειακής ζωής, εξασφάλιση ηθικής & συναισθηματικής υποστήριξης στα μέλη της.

Οι λειτουργίες της αγροτικής οικογένειας 3/4

- Οι λειτουργίες της αγροτικής οικογένειας είναι εκτενέστερες απ' ό,τι της αστικής
- Η βάση των διαφορών της αγροτικής οικογένειας με την αστική έγκειται στη σχέση της αγροτικής οικογένειας με την εκμετάλλευση και την αγροτική δραστηριότητα αφού αυτή παίρνει τη μορφή μιας εκτεταμένης οικιακής οικονομίας που βασίζεται λιγότερο στη γενικότερη οργάνωση της παραγωγής.

Οι λειτουργίες της αγροτικής οικογένειας 4/4

- Η περιγραφή των λειτουργιών της οικογένειας παρέχει τη βάση για τη ταξινόμηση των τύπων οικογένειας.
- Επί πλέον δίνει τη δυνατότητα σύγκρισης των χαρακτηριστικών των οικογενειών σε διαφορετικές κοινότητες, συλλογικότητες ή κουλτούρες και επί πλέον τη δυνατότητα αποκάλυψης των αλλαγών που επιτελούνται σ' αυτές τις κοινότητες ή κοινωνίες γενικά.
- Οι κύκλοι της οικογενειακής ζωής επηρεάζουν και τις λειτουργίες της οικογένειας (πιο εκτενείς στη περίοδο που η οικιακή μονάδα αποτελείται από τους γονείς και εξαρτώμενα παιδιά).

Συμπεράσματα

Συνοπτικά η αγροτική οικογένεια:

- αποτελεί τη παραγωγική ομάδα μιας μικρής επιχείρησης
- είναι περισσότερο αυτόνομη σαν αποτέλεσμα της αγροτικής δραστηριότητας
- οι λειτουργίες της είναι ευρύτερες και πιο μόνιμες, το δε μέλος είναι «υποταγμένο» στην οικογένεια, η οποία είναι πιο συμπαγής και ανθίσταται στην αποδιοργάνωση πιο αποτελεσματικά
- εξασφαλίζει υποστήριξη στις λειτουργίες της από την αγροτική κοινότητα.

Βιβλιογραφία

- Gasson R. and Errington A. (1993) Farm Family Business, Cab International
- Kasimis C. and Papadopoulos A.G. (1994), The Heterogeneity of Greek Family Farming: Emerging Policy Principles, Sociologia Ruralis, Vol. 34, No 2/3, 1994, pp. 206-228.
- Κασίμης Χ. και Παπαδόπουλος Α.Γ. (1999), Η Διατήρηση της Οικογενειακής Γεωργίας και η Καπιταλιστική Ανάπτυξη της Γεωργίας στην Ελλάδα: Μια Κριτική Ανασκόπηση της Βιβλιογραφίας, στο Κασίμης Χ. και Λουλούδης Λ. (επιμ), Ύπαιθρος Χώρα: Η Ελληνική Αγροτική Κοινωνία στο τέλος του 20ου αιώνα, Αθήνα, Πλέθρον και ΕΚΚΕ, σελ. 85-114.
- Παπαδόπουλος Α.Γ. (2002), Αγροτική Ανάπτυξη και Οικογενειακή Γεωργία στην Ελλάδα: Στρατηγικές Επιβίωσης, Ευελιξία και Αγροτικότητα, στο Ι. Λαμπίρη-Δημάκη (επιμ), Η Κοινωνιολογία στην Ελλάδα Σήμερα. Η Ολοκλήρωση της Τριλογίας, 1959-2000, Αθήνα, Παπαζήσης, σελ. 349-360

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

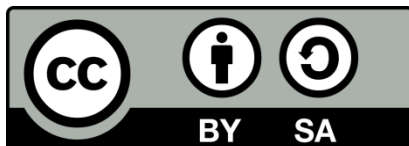
Copyright Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών 2014. Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, Χαράλαμπος Κασίμης. «Αγροτική Κοινωνιολογία». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://mediasrv.aua.gr/eclass/courses/OCDAERD105/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων, π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Η άδεια αυτή ανήκει στις άδειες που ακολουθούν τις προδιαγραφές του Ορισμού Ανοικτής Γνώσης [2], είναι ανοικτό πολιτιστικό έργο [3] και για το λόγο αυτό αποτελεί ανοικτό περιεχόμενο [4].

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

[2] <http://opendefinition.org/okd/ellinika/>

[3] <http://freedomdefined.org/Definition/EI>

[4] <http://opendefinition.org/buttons/>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
  - το Σημείωμα Αδειοδότησης
  - τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
  - το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)
- μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.